מחוון למורה

מחוון: כריתת הברית: "נעשה ונשמע"

1. ג: משה מספר, העם עונה "קוֹל אֶחָד" ("נעשה"), הסכמה כללית. ד: "וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה, אֵת כָּל־דִּבְרֵי ה", מזבח ושתים עשרה מצבות, תיעוד וייצוג כל השבטים. ה-ו: עולות ושלמים, חצי הדם על המזבח, הצד של ה'. ז: קריאה ו"נעשה ונשמע", התחייבות מודעת לכתוב. ח: "וַיִּזְרֹק עַל־הָעָם", הצד של העם; "דַּם־הַבְּרִית" מחבר את שני הצדדים.

2. בפסוק ג העם עונה על דברים שמשה סיפר בעל פה, ואומר רק "נעשה". בפסוק ז, אחרי קריאה בספר כתוב ואחרי הקרבנות, העם מוסיף "ונשמע": התחייבות לעשייה ולהקשבה ולהבנה מתמשכת.

3. כדי "שֶׁיֵּדְעוּ מָה הֵם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם", שלא יהיו כמוטעים: ההתחייבות צריכה להיות מודעת. "נעשה ונשמע": "נַעֲשֶׂה לְתַכְלִית שֶׁנִּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ", נעשה את המצוות כדי לציית לה', כעבדים שמשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס.

4. רש"י: "פָּרָשָׁה זוֹ נֶאֶמְרָה קֹדֶם עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת", בד' בסיוון; הפרשיות אינן כסדרן. רמב"ן (בעקבות אבן עזרא): הפרשה כסדרה, אחרי מתן תורה והמשפטים, ו"וַיִּסַּפֵּר" מלמד שמשה סיפר להם דברים חדשים, המשפטים שבפרקים כא-כג. הערכה אישית מנומקת.

5. ראו את "אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" ומתחת לרגליו "כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר". רש"י בשם המדרש: הסתכלו "בְּלֵב גַּס מִתּוֹךְ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה", זלזול. אבן עזרא: "שירדו שמחים מההר" ואכלו שלמים, שמחה ראויה.

6. משה עולה עם יהושע, מפקיד את העם, עולה אל ההר, ממתין שישה ימים בענן, נקרא ביום השביעי ונכנס "בְּתוֹךְ הֶעָנָן" לארבעים יום. אהרן וחור אחראים על העם: "מִי־בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם", כלומר הם השופטים בהיעדרו.

7. א. קשרים: תשובת העם, "כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה" (יט, ח) ו"נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (כד, ז); הגבול, "וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם" (יט, יב) ו"וְהָעָם, לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ" (כד, ב); הענן והאש, "וְהַר סִינַי, עָשַׁן כֻּלּוֹ" (יט, יח) ו"כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר" (כד, יז); הזקנים מופיעים בשני הפרקים. ב. ספורנו: הקריאה נועדה "שֶׁיֵּדְעוּ מָה הֵם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם", ו"נעשה" נועד "לְתַכְלִית שֶׁנִּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ". התלמוד: הקדמת "נעשה" היא "רָז זֶה שֶׁמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ", מעלה של אמון. עמדה: כל עמדה מנומקת מתקבלת; לבדוק שהתלמיד שוקל גם את הצורך בהבנה (ספורנו) וגם את ערך האמון (התלמוד). ניקוד מוצע: סעיף א 8 (2 קשרים × 4); סעיף ב 12 (ספורנו 4, תלמוד 4, עמדה מנומקת 4).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ותלמוד בבלי מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: מעמד הר סיני ופרשת משפטים (שמות יט-כד) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, עיון בחוק המקראי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.